

Sällsynt viktigt: Cerebral synnedsetsättning (CVI)

24 november 2022

Annika Södergren, synpedagog

Judith Cederhag, rådgivare/specialpedagog

Specialpedagogiska skolmyndigheten, Resurscenter syn

Olika typer av synnedsättning

Synnedsättning på grund av en sjukdom eller skada i ögat eller de främre synbanorna

(Ocular visual impairment - OVI)

→ Bildens skärpa och kvalitet är påverkad

Synnedsättning på grund av en skada i de bakre synbanorna, syncentrum eller associerade delar av hjärnan

(Cerebral visual impairment - CVI)

→ Förmågan att tolka synintryck är påverkad

Vad är CVI?

- CVI har ingen egen medicinsk diagnos i Sverige
- Det finns också två olika uttryck på CVI
  - Cerebral Visual Impairment, används i Sverige
  - Cortical Visual Impairment

Vad är CVI?

- En vanlig uppsättning "diagnoskriterier" idag är *kombinationen* synskärpe- och /eller synfältsstörning, hjärnskada och synperceptionsstörning
- Synperceptionsstörning kan förekomma vid intellektuell funktionsnedsättning, ADHD med flera
- CVI är ofta förenat med andra funktionsnedsättningar

Olika typer av syn

- "Titta"- syn: Hjärnan reagerar på **att** och **var** något händer. Reflexmässig och omedveten syn. Bra för orientering och förflyttning till exempel.
- "Se"- syn: Hjärnan bearbetar och tolkar **vad** och **vem** man ser. Medveten syn. Förutsättning för att förstå till exempel former, symboler, ansikten och bilder.

Synproblem vid CVI

- Känna igen
- Orientering, att hitta
- Se delar i en bild med en komplex bakgrund
- Nedsatt djupseende
- Nedsatt rörelseperception
- Nedsatt synminne

Svårigheter med visuell komplexitet

- "Crowding", för mycket information på en gång
- Lättare att se enkla saker med få detaljer och lugn bakgrund
- Ansikten och bilder med många detaljer är svåra
- Kläder som "mobil bakgrund"

→ Förenkla

→ Lugn bakgrund

→ Presentera få saker eller bilder

→ Avstånd emellan

→ Ett sinne i taget

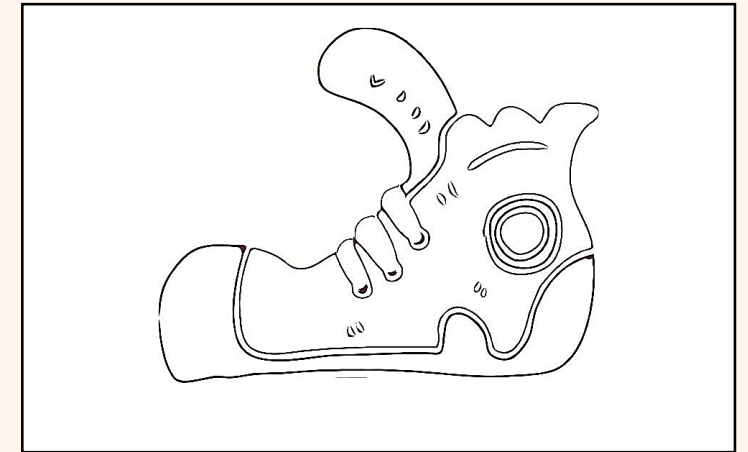
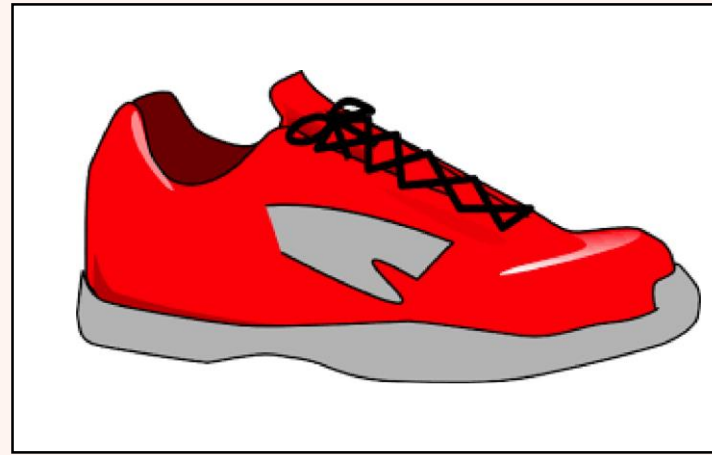

Bilder

Enkel bild

Komplex bild

Miljö

Lugn, avskalad miljö

Komplex, plottrig miljö

Färgpreferenser

- Färgseendet är oftast intakt hos personer med CVI
- Färger kräver inte tolkning
- Föredrar vissa färger – ofta röd, gul, rosa

→ Färgkoda personens saker och platser

→ "Visuell ankare"

Behov av rörelse

- Rörelse drar personens uppmärksamhet
    - lättare att fokusera, lättare att distraheras!
  - Föremål i rörelse – eller person i rörelse
- Rör på föremålet/bilden för att få personens uppmärksamheten, håll sedan stilla för att personen ska kunna fokusera
- Använd glittriga objekt för att fånga uppmärksamheten och öka motivationen

Foto: TT

Visuell fördröjning

- Det tar längre tid innan personen reagerar på visuellt intryck
- Det är energikrävande för personen att byta fokus med blicken

- Skapa en lugn miljö
- Vänta på respons
- Prata inte samtidigt som du väntar på en reaktion

Synfältspreferenser

- Personen ser ofta bättre i vissa delar av synfältet
- Vanligt med synfältsbortfall neråt
- Synfältsbortfall kan påverka huvud- och kroppshållningen

- Presentera föremål i rätt synfält
- Använd hjälpmedel
- Anpassa miljön

Svårigheter att se på långt håll

- Relaterar till svårigheter med visuell komplexitet
  - Skapa rena ytor (bakgrund), skärma av eller täcka för onödig information
  - Presentera föremål, bilder mm på nära håll
  - Placera personen nära tavlan eller läraren

Svårigheter med visuellt nya intryck

- Normalt visar människor en större nyfikenhet för nya saker än för välkända, ofta tvärtom för personer med CVI.
  - Nya intryck kräver tolkning och bearbetning – svårt!
- Undersök och prata om nya saker och bilder tillsammans med personen. Använd alla sinnen.
- Välj saker som har något gemensamt med personens favoritsaker.

Att tänka på vid användning av digitala verktyg för personer med CVI

- Undvik komplexitet på skärmen och i miljön runt skärmen
- Säkerställ att skärmen inte blänker/speglar
- Hitta en bra position utifrån personens motoriska och synmässiga förutsättningar
- Välj stunder när personen är pigg om du introducerar något nytt eller där det krävs mycket synmässigt
- Skräddarsy funktioner (färg, storlek) utifrån personens syn där det är möjligt
- Utgå ifrån personens intresse och motivation

Referenser

Roman-Lantzy, Christine (2018). Cortical Visual Impairment. An Approach to Assessment and Intervention. 2:a upplaga. AFB Press.

McDowell, N. & Budd, J. (2018). The Perspectives of Teachers and Paraeducators on the Relationship Between Classroom Clutter and Learning Experiences for Students with Cerebral Visual Impairment. Journal of Visual Impairment, 112(3), 248-260.

Webbsidor

- Spsm.se
- <https://webbutiken.spsm.se/tips-och-ideer-for-ipad-ios-11/>
Hur man kan göra ipaden mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättningar.
- www.pathstoliteracy.org
Praktiska pedagogiska idéer för barn och elever med olika typer av synnedsättning, bland annat CVI.

Kontakta oss

annika.sodergren@spsm.se

judith.cederhag@spsm.se

www.spsm.se

Telefon 010 473 50 00

Texttelefon 010 473 68 00

Följ oss på

 Facebook SPSMsverige

 Twitter @SPSMsverige

 Linked in Specialpedagogiska skolmyndigheten

 Instagram spsmsverige

SPSM